

Poesia | Pere Ballart

Notes al peu (de la història)

PERE VIRGILI

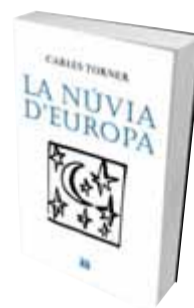
Carles Torner ha escrit un poemari en què combina lírica amb denúncia social

Ja fa temps que, entre nosaltres, el compromís poètic –l'aposta deliberada per la un dia anomenada poesia *engagée*– es diu Carles Torner. Si el seu silenci editorial dels darrers deu anys, si més no com a poeta, havia fet oblidar a algú l'ardida denúncia de la situació als Balcans que movia *Viure després* (1998) o el clam contra la injustícia de *L'àngel del saqueig* (1990), l'aparició de *La núvia d'Europa* pot haver-lo convençut que ningú fa del poema com ell, ara

com ara, un instrument de protesta i de vindicació de més energia i perícia formal. L'efecte del poema inicial, una actualització de la *Marxa nupcial*, de Salvat-Papasseit, a la memòria de la periodista russa Anna Politkóvskaia, assassinada per la seva oposició al règim de Putin, és molt considerable, i persuadeix de la vigència d'una escriptura avantguardista a l'hora de bescantar els qui esclafen la llibertat d'expressió: "Escopiu a la closca pelada dels botxins".

Al llarg del volum (que Torner ha posat sota la bella llum lunar de la "falç d'or", del famós *Booz endormi* de Víctor Hugo), sentim també el ressò de conflictes internacionals com la pugna entre Israel i Hezbol·lah, la invasió de l'Iraq i els crims de Srebrenica.

És aquesta circumstància, que les activitats del poeta dins el PEN català ajuden a emmarcar, la que explica que *La núvia d'Europa* sigui un llibre, en el seu humanisme crític, d'una poesia inequívocament públi-

La núvia d'Europa

Carles Torner
Edicions 62
Barcelona, 2008
Preu: 15 euros
Pàgines: 112

El nou recull poètic de Carles Torner pren resoltament partit per una poesia del testimoni ètic, que, al costat dels humiliats i els ofesos, fa del poema alhora denúncia i memorial

1 2 3 4 5

ca i oratòria, escrit des d'una gairebé invariable tessitura civil. Una sola dada serà significativa: només vuit dels seus quaranta-un poemes no van acompanyats en les notes finals d'algun aclariment sobre quina conjuntura (en bona part un homenatge pòstum, o la seqüela d'un enfrontament) va motivar-ne la composició. I això fa que escoltem pertot i sobretot la veu d'un denunciador (o algun cop la d'un salmista bíblic) en detriment d'una altra de més íntima, no animada per cap desgreuge i que es pot estar de faristols, i que sentim molt menys.

Com que Torner sap escriure molt bé sobre "el viu dolor / damunt l'altar de la memòria", els resultats són sempre valuosos, però entre un *tour de force* ètic com *Destruir Europa*, en què les bones intencions sempre van un pas per davant de la realització poètica, i una elegia tan ben construïda com *La camioneta vermella* (en record de la poeta jueva Yael Langella), hem de preferir aquest segon poema i aquells que participen del seu mateix esperit.

Torner té un rar domini del vers eloqüent i cordial, i per això cal plànyer que qui tan bé sap veure "quan s'obre la bretxa / de l'indicible", no hagi estat una mica més amatent a un ordre d'experiència no tan subsidiària i datada, sempiterna nota al peu dels avatars històrics. Crec que molts lectors seus ens alegraríem que l'autor considerés més sovint (com ja feia a l'excel·lent *Viure després*) que la poesia, com va escriure Pavese, no neix sempre de la normalitat de les nostres ocupacions, sinó també d'aquells instants en què aixequem el cap i descobrim, amb estupor, la vida. *

JOCNOU

Cultura en minoria

EMILI TEIXIDOR

La figura de Milan Kundera, autoexiliat a França i acollit pels francesos com un amic de la cultura francesa, pràcticament com un escriptor francès d'origen txec, ens recorda la influència que fins fa quatre dies exercia el país veí en tot d'àmbits culturals. Però ara els mateixos francesos comencen a dubtar de l'antic prestigi i hi ha qui parla fins i tot de la seva mort.

Gairebé coincidint amb el premi Nobel a LeClézio, surt el setmanari *Nouvel Observateur* amb una portada cridanera que es pregunta si queda alguna cosa de la vida intel·lectual

francesa. Un periodista cultural anglosaxó resumeix la qüestió dient que França ha passat de ser una protectora de les minories culturals a ser una minoria cultural ella mateixa. Això de protectora, ho haurien de dir els catalans del nord. En fi... Un assaig de Donald Morrison, en anglès, es titula *Què queda de la cultura francesa?* i això ha acabat de posar nerviosos els veïns, que tornen a parlar de l'excepció cultural que eximia els productes artístics de les normes i taxes que regien per als altres articles del mercat i a mirar enrere amb nostàlgia. Nosaltres, des d'aquí, també mirem amb melangia

aquells temps en què Camus, Sartre i Aron eren els mestres del pensament, i les cançons de Juliette Gréco, Brel i Brassens eren com nostres, o el Nouveau Cinéma omplia les nostres pantalles amb noms com ara Jeanne Moreau i René Clair. Si demanem al jovent d'ara un cantant o actor francès, hi ha el perill que es quedin muts. I no parlem del Nouveau Roman. Només cal passejar-se per l'aeroport del Prat i tafanejar per les llibreries que hi ha per adonar-se que les obres exposades de gran consum són espanyoles o angleses. Ni un títol en català o francès. La globalització no perdona.

A les llibreries més importants ja ocupa més espai el departament de ciència que el de literatura, i la reflexió dels lectors moderns exigeix un saber tècnic i controlable, amb la genètica, la lingüística, la mecànica clàssica i la quàntica, la teoria de la relativitat, la teoria matemàtica de conjunts, topologia algebraica, teoria físico-matemàtica del camp, teories ondulatories de la llum i el so... i un llarg etcètera. No m'ho invento. És la llista que presenta en un llibre Víctor Gómez Pin, amb interrogants que ens afecten, del qual parlarem un altre dia. Hi ha feina a fer si volem que la minoria literària i científica sigui de qualitat. *